

Sveti Juraj – tradicije i običaji

Автор(и): Растителна заштита
Дата: 06.05.2026 Број: 5/2026

Ђурђевдан (6. svibnja) jedan je od najvećih proljetnih blagdana u Bugarskoj, povezan s buđenjem prirode, plodnošću, stočarstvom i slavljenjem svetog Jurja Pobjedonosca. On spaja kršćanske tradicije, narodna vjerovanja (Pastirski dan) i službeni Dan hrabrosti i Bugarske vojske.

U bugarskom narodnom kalendaru Ђурђевдан je među glavnim blagdanima u godini i često se doživljava kao najveći proljetni blagdan, čak i više štovan od Uskrsa. Brojne narodne pjesme pjevaju: Lijep je Uskrs, ali još je ljepši Ђурђевдан.

Poznat je i pod lokalnim nazivima poput Gergyovden, Gergevden, Gyurgovden, Gergi, Dzhurdzhevden (u tradicionalno kršćanskim naseljima), kao i Hadirlez i Adreles (među pretežno

muslimanskim zajednicama). Blagdan je kalendarski vezan – slavi se 6. svibnja na svim područjima naseljenim Bugarima. Označava početak ljetne polovice poljoprivredne godine, koja završava na Mitrovdan. Ovo mjesto u blagdanskome kalendaru određuje njegov iznimno bogat obredni praktikum, usmjeren na osiguranje zdravlja ljudi i plodnosti polja i životinja, obuhvaćajući sva područja gospodarskog i društvenog života.

Iznesene su brojne hipoteze o podrijetlu blagdana, uključujući da je naslijeđen od starih Tračana, da je drevni slavenski blagdan te da potječe iz Azije i povezan je s običajima Prabugara.

Povučene su brojne paralele između Đurđevdana i njegovih junaka i simbola te raznih drevnih i kasnijih vjerovanja i artefakata – na primjer, sveti Juraj se uspoređuje s Tračkim Herojem, a vitezovi Okruglog stola s njim. Slično tome, blagdan je doživio različite kulturne utjecaje tijekom svog stoljetnog postojanja.

Sveti Juraj tradicionalno se doživljava kao gospodar proljetne vlage i plodnosti (kaže se da otključava izvore i vlagu, povezano s mitom o njegovoj pobjedi nad zmajem (ili zmijom), te da hoda i nadgleda polja i usjeve – općenito se vjeruje da luta nakon smrti i dolazi u pomoć kad je potrebno), zaštitnik poljoprivrednika, i što je najvažnije – pastira i njihovih stada, zbog čega se Đurđevdan definira i kao Pastirski dan, a životinjske žrtve posebno su mu karakteristične.

Rosa i voda

U noći uoči blagdana (tj. 5. ili 6. svibnja, ali u razdoblju poznatom kao "prije prvih pijetlova"), postoji tradicija posjećivanja relativno osamljenog travnatog područja gdje su životinje mogle pasti, i tamo uspostavljanje kontakta s jutarnjom rosom, što se naziva "kupanje". Drugi obredni trenutak vezan uz rosu je njezino skupljanje i donošenje kući. Vjeruje se da rosa skupljena na Đurđevdan ima posebnu ljekovitu moć.

Osim "kupanja" u rosi, prakticira se i obredno kupanje u rijekama i izvorima. U Čepelareu, južna Bugarska, nakon hodanja u rosi, bugarski muslimani odlaze na sveti izvor svetog Jurja, gdje se umivaju ili kupaju; kupanje u rijekama i izvorima također se događa diljem središnjih Rodopa, kao i na raznim drugim mjestima poput područja Trjavne i Kazanlaka. Postoji običaj donošenja kući vode skupljene pod ovim uvjetima (na nekim mjestima nosi se u potpunoj tišini – tzv. tiha voda), koja se koristi za miješenje obrednog kruha. Na nekim mjestima (područja Razgrada, Plovdiva) vjeruje se da je na ovaj dan voda toliko ljekovita i snažna da se čak i medvjedi prvi put u godini kupaju na

ovaj dan, a postoji i vjerovanje da je ovo dan kada se bude iz zimskog sna. Rašireno je vjerovanje da je kiša na Đurđevdan (kao i na Spasovdan) posebno plodonosna – "svaka kap donosi zlatnik".

Zelenilo i obredi plodnosti

Nakon kupanja u rosi, na povratku kući (koji ne mora biti noću), ljudi беру svježe zelene biljke (geranij, bukvu, koprivu, jorgovan itd.) za ukrašavanje vrata i pragova kuća, staja i torova; stavljaju se na dječju posteljinu i na jarmove stoke; pletu se vijenci i stavljaju na glave domaćih životinja. Mladići (neoženjeni mladi muškarci) ukrašavaju vrata svojih voljenih zelenilom, dok djevojke (neudate djevojke) pletu bukete i vijence i stavljaju ih u kosu. U području Kjustendila, djevojke беру "lepich" (čičak) i stavljaju ga na odjeću kako bi se mladići za njih lijepili; Pomakinje iz područja Čepelarea "traže ljubavnu biljku delidilen" i kite se njome kako bi bile poželjne (vrsta ljubavne magije). U ovom kontekstu, raširen je običaj izrade ljuljački na Đurđevdan. One se vežu za visoko, lisnato stablo, a žene ljuljaju muškarci, uz pjesme i dijaloge sa skrivenim bračno-seksualnim konotacijama. Osim ljuljanja, gotovo na cijelom bugarskom etničkom području, na lisnata stabla vješaju se vage na kojima se ljudi važu, vjerujući da je to jedan od načina da budu zdravi i krepki tijekom cijele godine.

Također se vjeruje da, kao i na Ivanje (Eniovdan), rano ujutro na Đurđevdan, bilje ima posebnu ljekovitu moć, pa se stoga bilje također bere. Prakticira se i magija za "krađu" plodnosti s tuđih imanja (tj. privlačenje sreće u pogledu žetve), pa stoga u noći uoči blagdana čarobnjaci (zavodnice i iscjeliteljice) izvode svoju magiju za "preuzimanje" tuđe plodnosti – "kušaju" plodove polja te mlijeko i plodnost stoke. Kako bi se zaštitili od toga, u nekim dijelovima Bugarske ljudi pokušavaju ubiti zmiju na dan uoči Đurđevdana i na sam dan, te prskaju mlijeko kroz njezina usta. I ubijanje zmija i takve manipulacije njihovim tijelima jesu ili mogu biti ne samo ilegalne, već i iznimno opasne zbog rizika od ugriza ili trovanja (uključujući i zato što čak i kad je zmija mrtva, njezina čeljust ima refleks ugriza i može sadržavati otrov ili uzrokovati ozbiljne infekcije). Također se vjeruje da je ovaj dan jedan od najprikladnijih dana u godini za takozvano "skidanje i mužnju" mjeseca od strane čarobnjaka, tj. pretvaranje u kravu i dobivanje njezina mlijeka za izvođenje magije.

Na ovaj dan poljoprivrednici uzimaju prvo crveno jaje obojano na Veliki četvrtak, obilaze njivu s njime i zakopavaju ga u njezino središte, vjerujući da će na taj magični način potaknuti njezinu plodnost. To se također radi i kod staja i torova. Na drugim mjestima, čuvaju slamu od večere

Badnjaka i rasipaju je po imanju ili je pale na uzvišenjima unutar seoskog zemljišta kako bi spriječili grmljavinu i tuču. Na posude koje se koriste za mužnju ovaca stavljaju se geranij, bosiljak i drugo zeleno bilje, ili se zelene grane zabodu u sredinu imanja.

Obredi koji se tiču životinja i žrtvenog janjeta

Prema narodnim vjerovanjima, sveti Juraj, osim što je zaštitnik poljoprivrednika (što je pretpostavljeno njegovim imenom, koje na grčkom znači "poljoprivrednik"), također je najmoćniji zaštitnik stada; stoga veliki dio obrednih praksi i običaja koji se izvode na njegov blagdan ima za cilj osigurati njihovo zdravlje i plodnost. Na Đurđevdan, rano ujutro, odvija se obredno vođenje životinja na prvu zelenu pašu, pri čemu se stado tjera zelenim, tj. mladim štapom. U nekim slučajevima pastiri pucaju iz pušaka blizu stada kako bi otjerali zle duhove.

Običaj klanja janjeta (zbog toga nazvanog "Đurđevsko janje") na Đurđevdan raširen je na cijelom bugarskom etničkom području. U prošlosti, barem u bogatijim krajevima i u vremenima većeg blagostanja, očekivalo se da životinjske žrtve budu univerzalne jer:

"... kuća ili zajednica u kojoj se na ovaj dan nije zaklalo janje smatrala se izvan vjere, izvan sela."

Danas svi s imenima Georgi, Gergana, Ginka, Gančo i njihovim izvedenicama slave svoj imendan.